

جایگاه مشارکت عمومی در مدیریت و عمران روستایی

مهدی نوری نیکجه

mehdinoori60@ymail.com

دانشگاه پیام نور تهران

چکیده

مدیریت روستایی از ارکان اصلی و جدا نشدنی توسعه روستایی است، زیرا در نبود مدیریت سازماندهی شده در نواحی روستایی، برنامه های توسعه نیز با مشکلات بی شماری مواجه خواهد شد. یکی از مهمترین عوامل رشد و توسعه اجتماعی - اقتصادی یک جامعه به ویژه در جوامع روستایی، نقش و حضور فعالانه مردم در کارها و فعالیت های مربوط به روستای خود است. بدون همیاری و مشارکت مردم، توسعه مفهومی نخواهد داشت، چرا که هرگامی که در راه رشد و توسعه برداشته می شود، باید با همراهی مردم انجام گیرد. مدیریت روستایی نیز از سالیان متمادی در روستاهای ایران وجود داشته و با اینکه در هر مقطعی از فعالیت خود با اسمی خوانده شده ولی مدیریت خود را اعمال کرده است. کدخداهای، دهیار، همیار و ... گونه های مدیریت روستایی در ایران بوده اند و بدیهی است که روستا به لحاظ وجود مناسبات اجتماعی اقتصادی و پایبند بودن افراد به قوانین عرفی و مدنی نمی تواند از تشکیلات سازمان مدیریتی بی نیاز باشد. بطوری که در اغلب جوامع انسانی شکل سازمان مدیریتی متأثر از نظام اجتماعی حاکم بر آن جامعه است و به خصوص اگر جامعه زیر جامعه ای از جوامع فراتر باشد نقش آن جوامع فراتر نیز به مراتب تاثیر گذارتر خواهد بود. برای رسیدن به یک مدیریت عمران روستایی کار آمد نیاز به استفاده از ظرفیت جوامع محلی با اداره و کنترل دقیق مکان و بهره وری از منابع موجود می باشد. در مقطع جهانی شدن ارتباطات و تمرکز سرمایه ها عملکرد دقیق برنامه ریزی ها برای توسعه روستایی و نواحی محلی مقابله با خودکامگی و فردگرایی است. بنابراین مجموعه مدیریت باید به وسیله استراتژی های کار آمد قدرت عمل ابتکار در سازندگی و سیاست گذاری حساب شده همراه باشد. مدیریت جدید توسعه روستایی باید درک توسعه محلی بروز ابتکارها جمع گرایی و مشارکت را در دستور کار قرار دهد و قادر به تحلیل مشکلات اقتصادی اجتماعی و زیست محیطی فضاهای روستایی باشد.

واژه های کلیدی

مشارکت عمومی، مدیریت عمران، روستا، مدیریت روستایی.

مقدمه

مشارکت افراد به ویژه روستاییان در روند توسعه نزد صاحب نظران از چنان اعتباری برخوردار است که بعضاً توسعه را معادل مشارکت دانسته و یا مشارکت را به وسیله و هدف توسعه ذکر کرده اند. امر

مشارکت در مدیریت و مالکیت واحدهای بهره برداری بخصوص در جامعه روستایی به رغم وجود زمینه های مختلف همیاری ضعیف است. مشارکت در مدیریت امور روستا در بین روستاییان از سابقه چندانی برخوردار نیست، زیرا وجود هرم قدرت و روابط اجتماعی عمودی مانع از دخالت روستاییان در اداره امور مربوط شده است. شیوه های همیاری موجود در جوامع روستایی نشانگر مشارکت میان گروه های خاصی مثل گروه خویشاوندی، همسایگی و ... می باشد، حال آن که مشارکت در امور عمومی مربوط به توسعه با سازمانی مردمی و بدون دخالت قدرت موجود مسبوق به سابقه نیست و به همین علت است که فلسفه مشارکت نیز نزد روستاییان روشن نیست.

بدنه اصلی مقالات

تعریف مفهوم مشارکت: مشارکت فرایندی اجتماعی، عمومی، یکپارچه، چندگانه، چندبعدی و چندفرهنگی است که هدف آن کشاندن همه مردم به ایفای نقش در همه مراحل توسعه است [۱]. مشارکت به معنای دخالت مردم در توسعه و تکامل خود، زندگی شان و محیط زیست خودشان است. مشارکت روستاییان در توسعه روستایی، به عنوان تبلور عینی رفتارهای مطلوب انسانی مطرح است [۲].

تعریف مفهوم مدیریت روستایی: فرایند سازماندهی و هدایت جامعه و محیط روستایی از طریق شکل دادن به سازمان و نهادهاست. این سازمانها و نهادها ابزار و وسایل تأمین هدفهای جامعه روستایی هستند. هدف هایی که توسط مردم ترمیم و پذیرفته شده است. به بیان دیگر مدیریت روستایی عبارتست از مدیریت منطقی منابع انسانی و طبیعی در محیط های روستایی برای نیل به هدف پایداری اجتماعات محلی و زیست محیطی بر اساس فرایندهای علمی و مدیریتی [۳].

انواع مشارکت روستائیان

الف: مشارکت در تصمیم گیری

در حال حاضر روستاییان با موانع ساختاری و فرهنگی متعددی در راستای مشارکت در تصمیم گیری های محلی و ملی روبرو هستند. هرچند با ظهور و بروز شوراهای محلی این امر تا حدی میسر گردیده است لیکن تجربه نشان می دهد مشارکت مستقیم روستاییان فقط در سطح روستا و عمدتاً برای کارهای عام المنفعه و مراسم های محلی صورت می پذیرد. برگزاری مجمع های عمومی برای روستاییان